

МЕДВЕДЕСВ

Володимир Вікторович – доктор медичних наук, професор кафедри нейрохірургії Національного медичного університету ім. О.О. Богомольця

МАРУЩЕНКО

Мирослава Олегівна – кандидат медичних наук, доцент кафедри нейрохірургії Національного медичного університету ім. О.О. Богомольця

РИБАЧУК

Анна Володимирівна – кандидат медичних наук, доцент кафедри хірургічної стоматології та щелепно-лицевої хірургії Національного медичного університету ім. О.О. Богомольця

Віталій Іванович Цимбалюк

PER ASPERA AD CEREBRASTRA¹, АБО МОЗКОВА АСТРОНАВТИКА ВІТАЛІЯ ЦИМБАЛЮКА

До 75-річчя академіка НАН України і НАМН України В.І. Цимбалюка

26 січня 2022 року виповнюється 75 років відомому українському нейрохірургу, вченому, педагогу, організатору системи охорони здоров'я, громадському діячеві, двічі лауреату Державної премії України в галузі науки і техніки (1996, 2002), заслуженому діячеві науки і техніки України (1997), лауреату іменних премій НАН України: ім. О.О. Богомольця (2013) та ім. М.М. Амосова (2019), президенту Національної академії медичних наук України (з 2016), завідувачу кафедри нейрохірургії Національного медичного університету ім. О.О. Богомольця (з 1993), керівнику відділу відновної та функціональної нейрохірургії ДУ «Інститут нейрохірургії ім. акад. А.П. Ромоданова НАМН України» (з 2016), доктору медичних наук (1985), професору (1989), академіку НАН України (2021) і НАМН України (2010) Віталію Івановичу Цимбалюку.

Віталій Іванович Цимбалюк народився 26 січня 1947 р. у с. Симонів Гошанського району Рівненської області. В 1970 р. після закінчення з відзнакою Тернопільського медичного інституту його було направлено за розподілом як лікаря-невропатолога у районну лікарню № 2 с. Великі Межирічі Корецького району Рівненської області. Так розпочався трудовий шлях відомого нейрохірурга, науковця, організатора системи охорони здоров'я, творця наукової школи, який надалі був нерозривно пов'язаний з Інститутом нейрохірургії імені акад. А.П. Ромоданова НАМН України. У цьому закладі Віталій Іванович пройшов шлях від клінічного ординатора до керівника відділу та заступника директора з наукової роботи. Талант педагога, му-

¹ Гра слів: cerebrastra, дослівно «мозкозорі», «зірки мозку», — структури мозку, які були недосяжними і до яких В. Цимбалюк усе життя прагнув добратися. Зрештою, попри всі технічні труднощі, йому це вдалося. Розроблені ним засоби, що дозволяють точно доставитися дрібних, як зірки на нічному небі, мішеней усередині мозку, стали значним внеском у розвиток стереотаксичної і функціональної нейрохірургії — напрямку, якому В. Цимбалюк присвятив своє практичне і наукове життя.

дрою наставника розкрився на кафедрі нейрохірургії Національного медичного університету ім. О.О. Богомольця, якою В.І. Цимбалюк завідує з 1993 р.

Академік В.І. Цимбалюк є фундатором нових медичних напрямів в Україні — відновної нейрохірургії та нейротрансплантології. Їх теоретичне обґрунтування та впровадження в клінічну практику дозволили переосмислити сучасні погляди на можливості відновлення нервової системи. Клініку відновної нейрохірургії, що на той час не мала аналогів у світі, було створено за ініціативою В.І. Цимбалюка та за підтримки академіка Андрія Петровича Ромоданова в 1988 р. як окремий підрозділ Інституту нейрохірургії. В.І. Цимбалюк розглядав відновну нейрохірургію як комплекс хірургічних заходів, спрямованих на подолання наслідків ураження нервової системи в контексті відновлення її функцій, головним завданням якого є вивчення фундаментальних механізмів функціональної регенерації нервової системи з метою розроблення пато- і сано-генетично обґрунтованих методів лікування, що в сукупності можуть поліпшити якість життя хворих з неврологічною та нейрохірургічною патологією.

Одним з основних напрямів діяльності клініки відновної нейрохірургії є вивчення регенераторних можливостей периферичної нервової системи. Протягом першого року існування підрозділу було виконано 120 операцій на периферичних нервах, нині щороку в клініці проводять понад 600 таких втручань. Організація клініки відновної нейрохірургії стала початком створення наукової школи академіка В.І. Цимбалюка.

Перші дисертаційні роботи, виконані під керівництвом Віталія Івановича, були присвячені проблемам відновного лікування травми периферичних нервів та методам контролю і стимулювання їх регенерації. Отриманий клінічний досвід та результати наукових досліджень колективу клініки неодноразово висвітлювалися на всеукраїнських та міжнародних конференціях. У 1996 р. «за розроблення і впровадження нових методів діагностики та хірургічного

лікування ушкоджень периферичної нервової системи, організацію спеціалізованої хірургічної допомоги в Україні» члена-кореспондента АМН України В.І. Цимбалюка у складі авторського колективу було удостоєно Державної премії України в галузі науки і техніки.

У подальшому під керівництвом В.І. Цимбалюка було виконано низку дисертаційних робіт, присвячених патології периферичної нервової системи. Одним з важливих наукових напрямів відділення стало розроблення методів відновного лікування при травмі плечового сплетення на основі аналізу результатів хірургічного лікування понад 600 хворих з цією патологією. Активна співпраця з ортопедами-травматологами розширила горизонти проблеми поліпшення результатів відновного лікування застарілих травматичних ушкоджень плечового сплетення. Комплексний нейрохірургічно-ортопедичний підхід до цієї проблеми висвітлено в монографії «Хірургічне лікування ушкоджень плечового сплетення»², яку в 2003 р. було відзначено премією АМН України. Дисертанти Віталія Івановича вивчали також питання множинних, компресійних, вогнепальних та ятрогенних ушкоджень периферичних нервів, пухлин периферичних нервів, аналізували можливості електростимуляції у відновленні функцій периферичних нервів.

Не залишилася поза увагою В.І. Цимбалюка і проблема хронічного болю після травми периферичного нерва та шляхи його подолання. У 1995–1996 рр. під його керівництвом виконано науково-дослідну роботу «Пошук нових малотравматичних методів комплексного лікування больових синдромів при травматичних ушкодженнях і захворюваннях периферичних і черепних нервів». Результати цього дослідження стали поштовхом до активного впровадження в клінічну практику відділення інтрадуральних резекцій задніх корінців спинного мозку та DREZ-томій при лікуванні больових синдромів на тлі травми плечового сплетення. Важливим напрямом діяльності

² Цимбалюк В.І., Гайко Г.В., Сулій М.М., Страфун С.С. *Хірургічне лікування ушкоджень плечового сплетення*. Тернопіль: Укрмедкнига, 2001.

відділення стало також розроблення методики кріодеструкції чутливої частини трійчастого нерва при невралгіях трійчастого нерва, яка є методом вибору у пацієнтів похилого та старечого віку, а також у хворих з тяжкою супутньою патологією.

Розуміючи актуальність вивчення хронічного електричного впливу на структури нервової системи, В.І. Цимбалюк сформував творчий колектив (В. Цимбалюк, І. Третяк, М. Сапон, Є. Шоферистов), багатолітня робота якого завершилася створенням електростимулятора «НейСі-3М» — вітчизняного серійного виробу медичного призначення, використаного на сьогодні у лікуванні більш ніж 1500 пацієнтів. Було доведено, що вплив модульованого змінного електричного струму на ушкоджені нервові стовбури потенціує їх регенерацію, а довготривала стимуляція спинного мозку в певних режимах поліпшує відновлення рухової активності, іннервацію органів малого тазу, зменшує спастичність і больовий синдром, що особливо актуально у хворих з наслідками хребетно-спинномозкової травми.

Після Чорнобильської катастрофи на базі клініки відновної нейрохірургії вивчалися особливості регенерації периферичних нервів на тлі малих доз радіації. Результати проведених експериментальних досліджень покладено в основу розділу «Променеві ушкодження периферичної нервової системи» колективної монографії співробітників Інституту нейрохірургії «Хронічний вплив малих доз опромінення на нервову систему: експериментальні дослідження та клінічні спостереження»³. Загалом за період існування клініки відновної нейрохірургії під керівництвом та за безпосередньої участі В.І. Цимбалюка було виконано близько 17 тис. оперативних втручань на периферичній нервовій системі, підготовлено 35 дисертаційних робіт.

Паралельно з удосконаленням методик оперативних втручань на периферичних нервах

³ *Хронічний вплив малих доз опромінення на нервову систему. Експериментальні дослідження та клінічні спостереження.* За ред. Ю.П. Зозулі. Київ: Чорнобильінтерінформ, 1998.

В операційній

В.І. Цимбалюк заклав підґрунтя для розвитку нейротрансплантології як окремого напряму науково-практичних досліджень. Методика ґрунтувалася на наявних тоді знаннях про вплив трансплантації стовбурових клітин, ембріональної нервової тканини (ТЕНТ) на ушкоджений гіпоксією мозок. Першу у світі внутрішньомозкову ТЕНТ при ДЦП було виконано В.І. Цимбалюком у 1989 р. в Інституті нейрохірургії. Того ж року було здійснено 10 аналогічних втручань, а також проведено ТЕНТ при апалічному синдромі, епілепсії, ішемічному інсульті, паркінсонізмі тощо. Перший клінічний досвід засвідчив помірне тимчасове поліпшення мозкових функцій після ТЕНТ, що зумовило необхідність подальшого детального вивчення ефективності методу, зокрема й в умовах експерименту.

Впродовж 30 років вивчення ефективності тканинної та клітинної трансплантації під керівництвом В.І. Цимбалюка було виконано близько 20 дисертаційних робіт, що дало

Рада президентів національних академій наук України

можливість зробити висновок про позитивний вплив апробованих біоінженерних засобів на перебіг різних видів патології нервової системи. Поліпшення мозкових функцій після трансплантації стовбурових клітин можна було пояснити присутністю у трансплантаті нейрогенних прогеніторів і продукцією ними численних нейротропних, метаболічних та ангіогенних факторів, які певним чином обмежують резидентний запальний процес, стимулюють пластичність нейронних мереж мозку і ангіогенез. За дослідження у сфері клітинної та тканинної трансплантації В.І. Цимбалюка разом із групою українських вчених під керівництвом академіка В.І. Грищенка було удостоєно Державної премії України в галузі науки і техніки (2002).

Обговорення біоетичних аспектів біоінженерних втручань та напрацювання нормативно-правової бази в галузі трансплантології також здійснювалося за безпосередньої участі В.І. Цимбалюка, який впродовж 2002—2004 рр. виконував обов'язки директора Координаційного центру трансплантації органів, тканин та клітин МОЗ України. Нині, у період активного розроблення альтернативних способів отримання стовбурових клітин, зокрема

шляхом генноінженерного чи епігенетичного репрограмування зрілих соматичних клітин, під керівництвом Віталія Івановича вивчаються властивості та ефективність трансплантації стовбурових клітин різного фенотипу та походження, що може бути актуальним для лікування різноманітної нейрохірургічної патології. Під його керівництвом розпочато пошук оптимальних щодо відновного ефекту стовбурових клітин, доступних у вітчизняних умовах, та їх застосування при відновному лікуванні патології ЦНС, зокрема травми спинного мозку у клініці та в умовах експерименту. Дані літератури та власних експериментальних досліджень, присвячених відновленню функції спинного мозку, висвітлено у фундаментальній монографії «Спинной мозг. Элегия надежды»⁴, яку в 2013 р. було відзначено премією ім. О.О. Богомольця НАН України.

В.І. Цимбалюк та В.В. Медведєв є також авторами першої у світі монографії⁵, присвяченої нейрогенним стовбуровим клітинам.

⁴ Цимбалюк В.І., Медведєв В.В. *Спинной мозг. Элегия надежды*. Киев: Нова Книга, 2010.

⁵ Цимбалюк В.І., Медведєв В.В. *Нейрогенные стволовые клетки*. Киев: Коваль, 2005.

Під керівництвом та за безпосередньої участі Віталія Івановича у клініці відновної нейрохірургії вперше у світі було успішно виконано серію реконструктивних втручань у пацієнтів зі спінальною травмою, під час яких дефект спинного мозку заміщували синтетичним гідрогелевим матриксом.

Однак сфера наукових і клінічних інтересів В.І. Цимбалюка не обмежується лише питаннями відновної нейрохірургії та нейротрансплантології. Незаперечним є також його внесок у розвиток вітчизняної функціональної та стереотаксичної нейрохірургії. Ще на початку своєї практичної діяльності Віталій Іванович зацікавився патологією підкіркових структур головного мозку, зокрема екстрапірамідними гіперкінезами, результати лікування яких тоді були незадовільними. За кілька років йому вдалося розробити і впровадити у клінічну практику комплекс стереотаксичних деструкцій підкіркових структур, який дозволяв суттєво зменшити вираженість змішаних форм екстрапірамідних гіперкінезів, поліпшити стан рухової сфери хворих. Дослідження цієї актуальної проблеми лягли в основу кандидатської дисертації В.І. Цимбалюка «Лікування змішаних форм екстрапірамідних гіперкінезів стереотаксичними операціями», успішно захищеної в 1976 р.

Поряд із розробками, спрямованими на поліпшення результатів лікування екстрапірамідних гіперкінезів, В.І. Цимбалюк та його колеги зосередили увагу на вивченні спастичності та інших варіантів порушень м'язового тону, які нерідко виявляли при поєднаних ураженнях екстрапірамідної та пірамідної систем, наприклад при дитячому церебральному паралічу.

На часі було створення ефективних методик боротьби зі спастичністю церебрального генезу, і саме В.І. Цимбалюк запропонував комплекс оперативних втручань, який поєднував стереотаксичні операції, зокрема таламо-дентатотомію, сагітальну кріоталамотомію, пульвінаротомію та ін., та радикалотомії, невротомії, міотомії тощо. Слід також зазначити, що Віталій Іванович оптимізував і впровадив у клінічну практику стереотаксичну дентато-

томію — кріодеструкцію вентролатеральної частини зубчастого ядра мозочку, а також модифікував методику її проведення. Він запропонував виконувати операцію при положенні пацієнта сидячи і з нахилом голови вперед задля поліпшення доступу до структур задньої черепної ямки. Однобічна дентатотомія зменшувала прояви спастичності на боці втручання, двобічна — суттєво зменшувала аксіальні торсійно-дистонічні гіперкінези, однак і дотепер механізми такого ефекту дентатотомії не з'ясовані, функції зубчастого ядра досліджені фрагментарно, його участь у формуванні різних видів фізіологічного тону м'язів потребує подальшого вивчення.

В.І. Цимбалюк стояв також біля витоків застосування в Україні глибокої стимуляції мозку при лікуванні низки захворювань головного мозку, рутинної операції нині, а на початку 1980-х років інноваційної, якщо не сказати революційної на теренах колишнього СРСР. У 1981 р. Віталій Іванович під час довготривалого стажування в Інституті експериментальної медицини в Ленінграді опанував методику та техніку імплантації ніхромових електродів для довготривалої лікувальної електростимуляції церебральних ядер, які було запропоновано професором А.Д. Анічковим. Після повернення до Києва В.І. Цимбалюк виконав стереотаксичну імплантацію електродів у глибокі структури мозку 11 хворим з екстрапірамідною патологією з подальшою хронічною лікувальною електростимуляцією, що дало позитивний, але нетривалий ефект. Недосконалість електродів, високий ризик гнійно-запальних ускладнень, як місцевих, так і в мозку, знижували ефективність оперативних втручань і гальмували їх широке застосування. Однак В.І. Цимбалюку судилося стати першим у розробленні та впровадженні найсміливіших наукових ідей і задумів у багатьох напрямках нейронаук, і те, що для більшості його сучасників здавалося неможливим, для Віталія Івановича було цілком здійсненним, нехай не сьогодні, але завтра обов'язково!

Багаторічні дослідження та клінічний досвід проведення стереотаксичних операцій на

З Борисом Євгеновичем Патоном

глибинних структурах головного мозку лягли в основу докторської дисертації В.І. Цимбалюка «Нейрохірургічне лікування спастичності у хворих з екстрапірамідною патологією» (1985), науковими консультантами якої були академік А.П. Ромоданов та професор О.О. Лапоногов, а також узагальнюючої статті⁶, в якій було проведено аналіз результатів хірургічного лікування найбільшої на той час у світі вибірки хворих із екстрапірамідною патологією. Нині, в епоху розвитку мініінвазивних, у тому числі нехірургічних, методик лікування патології екстрапірамідної системи, актуальним є більш як 15-річний досвід Віталія Івановича у застосуванні малих доз ботулінічного нейротоксину типу А у лікуванні класичних гіперкінезів і дистоній — блефароспазму, геміспазму обличчя, спастичної кривоший, оромандибулярних гіперкінезів, дитячого церебрального паралічу і спастичності.

⁶ Лапоногов О.А., Цымбалюк В.И., Матюк Н.Г. и др. Наш опыт 2220 стереотаксических операций. *Вопросы нейрохирургии*. 1990. № 1. С. 17–19.

Характеризуючи основні наукові інтереси В.І. Цимбалюка на сучасному етапі, слід відзначити розроблення нейроінженерних засобів лікування патології нервової системи, відновне лікування наслідків бойової травми центральної та периферичної нервової системи, лікування больових синдромів та ін. Наукова школа В.І. Цимбалюка на сьогодні налічує 15 докторів та 64 кандидати наук (доктори філософії), на етапі завершення перебувають ще 3 докторські дисертації та 4 дисертації на здобуття ступеня доктора філософії.

Крім яскравих рис науковця, Віталій Іванович має також непересічні організаторські здібності: який би колектив чи підрозділ він не очолював, яку б справу не організовував, одразу ж навколо нього формується коло односторонців, готових реалізовувати задуми свого учителя. Його організаторські здібності повною мірою проявилися під час підготовки й проведення Всеукраїнської благодійної акції «Гамма-ніж — Україні», в результаті якої спільними зусиллями громадськості, представників

депутатського корпусу та небайдужих людей на базі Інституту нейрохірургії було відкрито радіохірургічний центр, в якому на сьогодні вже отримали допомогу понад 4 тис. пацієнтів, а В.І. Цимбалюка та О.Ю. Швеця було відзначено премією «Гордість країни» (2010).

У 2013 р. В.І. Цимбалюка було обрано віцепрезидентом, а у 2016 р. — президентом Національної академії медичних наук України (переобрано на другий термін у 2021 р.). Складні виклики сьогодення, пов'язані з реформуванням системи надання спеціалізованої допомоги населенню, пандемією Covid-19, військовими діями на сході України, стали справжніми випробуваннями для медичної спільноти. В.І. Цимбалюку вдалося зберегти незалежність та структурну цілісність НАМН України, організувати кваліфіковану допомогу в рамках боротьби з пандемією Covid-19.

Неможливо переоцінити внесок В.І. Цимбалюка як президента НАМН України в організацію допомоги пораненим учасникам Революції Гідності та військових дій на сході України. Віталій Іванович очолює оперативний штаб НАМН України з надання медичної допомоги пораненим; за його участі сформовано мобільні бригади, забезпечено безперервні консультації у військових шпиталях і госпіталізацію частини бійців у клініки інститутів, підпорядкованих НАМН України. Після створення військово-цивільного штабу з надання допомоги пораненим при Міністерстві оборони України В.І. Цимбалюка було введено до його складу; він консультує у військових шпиталях, бере участь у багатопрофільних консиліумах, координує надання медичної допомоги закладами НАМН України і Міністерства оборони України. Загалом за період військових дій на сході України в установах НАМН України проконсультовано понад 25 тис. поранених, з яких більш як 3 тис. мають найскладніші види бойових травм, проведено велику кількість унікальних хірургічних втручань. За організацію і надання допомоги пораненим В.І. Цимбалюка нагороджено відзнаками Міністерства оборони України, Міністерства внутрішніх справ України і Служби безпеки України — «Волон-

На передовій

тер України. БСП «Донбас» (2015), «За сприяння Збройним Силам України» (2016), «За мужність та милосердя» (2016), «За заслуги перед Збройними Силами України» (2018), «Знак Пошани» Державної служби України з надзвичайних ситуацій (2018) та ін.

Досвід організації та надання медичної допомоги в умовах військових дій висвітлено в 10 монографіях, посібниках, низці методичних рекомендацій, виданих за редакцією В.І. Цимбалюка.

Окремою сторінкою життєпису Віталія Івановича є його педагогічна діяльність на посаді професора, а потім завідувача кафедри нейрохірургії Національного медичного університету ім. О.О. Богомольця, що поєднується з обов'язками незмінного члена ученої ради університету та циклових методичних комісій з хірургічних дисциплін. Його блискучі лекції, інформативні практичні заняття сформували не одне покоління українських нейрохірургів

Академік Віталій Іванович Цимбалюк

і стали дороговказом у практичній та науковій діяльності, а колектив однодумців, співробітників кафедри нейрохірургії, допомагає успішно долати сучасні виклики у сфері реформування вищої медичної освіти.

В.І. Цимбалюк є співавтором 22 підручників та навчальних посібників з нейрохірургії для студентів вищих медичних навчальних закладів та здобувачів післядипломної освіти, у тому числі російською та англійською мовами. За час його керівництва кафедрою нейрохірургії на ній пройшли навчання понад 32 тис. студентів, 30 клінічних ординаторів, 30 аспірантів і 4 магістри. До переліку випускників кафедри входять також представники різних країн світу — Білорусі, Болгарії, Вірменії, Грузії, Ізраїлю, Індії, Ірану, Канади, Китаю, Конго, Молдови, Німеччини, Палестини, Польщі, Росії, Сирії, Таджикистану, Узбекистану.

Формування власної наукової школи органічно поєднується у Віталія Івановича зі збереженням пам'яті про фундаторів вітчизняної нейрохірургії та творенням новітньої історії.

За його безпосередньої участі організовано Перший з'їзд нейрохірургів України і створено Українську асоціацію нейрохірургів, почесним президентом якої він є нині. Завдяки зусиллям В.І. Цимбалюка отримано рішення Президента України Л.М. Кравчука щодо присвоєння Інституту нейрохірургії імені академіка А.П. Ромоданова (1993) та перейменовано вул. Пугачова у Шевченківському районі Києва на вулицю Академіка Ромоданова (2018).

Дослідженню історії української нейрохірургії присвячено більше десятка монографій В.І. Цимбалюка, які розкривають життєвий шлях та внесок у розвиток вітчизняної нейрохірургії академіків А.П. Ромоданова, О.І. Арутюнова і Ю.П. Зозулі, члена-кореспондента НАМН України М.Є. Поліщука, професорів Л.П. Чепкого і Б.С. Хомінського. За редакцією В.І. Цимбалюка видано два бібліографічні довідники «Нейрохірурги України» (1993, 2008) та монографії, присвячені історії Інституту нейрохірургії (2006, 2010). Okремо слід виділити надзвичайно цікаву працю В.І. Цимбалюка «Історія української нейрохірургії в портретах», в якій представлено біографічні портрети 12 найвизначніших постатей у галузі нейронаук в Україні — В.О. Беца, П.С. Бабицького, Л.О. Корейши, П.С. Тарасенка, О.І. Арутюнова, А.П. Ромоданова, М.К. Бротмана, Т.М. Сергієнка, Б.С. Хомінського, О.Л. Духіна, Л.Є. Пелеха і О.О. Лапоногова. Академік В.І. Цимбалюк має досвід створення документальних фільмів. Він є сценаристом, режисером та продюсером 5 документальних стрічок, присвячених історії Інституту та його першим директорам — О.І. Арутюнову та А.П. Ромоданову, а також історії кафедри нейрохірургії.

Багаторічний досвід науковця, керівника фундаментальних та прикладних науково-дослідних тем, наукового керівника і консультанта дисертаційних робіт дає можливість академіку В.І. Цимбалюку успішно виконувати обов'язки голови секції «Медицина», члена президії Комітету з Державних премій України, члена Наукової ради Кабінету Міністрів України, члена Атестаційної колегії Міністерства освіти і науки України, академіка АН ви-

щої освіти України. Віталій Іванович є почесним громадянином міста Києва, почесним академіком Полтавської стоматологічної академії, почесним професором Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького і Тернопільського національного медичного університету ім. І.Я. Горбачевського, почесним президентом Української асоціації нейрохірургів, членом Європейської та Всесвітньої асоціацій нейрохірургів, членом Європейської асоціації нейронаук, Української асоціації трансплантологів, головним редактором «Журналу Національної академії медичних наук України» і журналу «Клітинна та органна трансплантологія», членом редколегій ще кількох фахових періодичних видань. З 1993 по 2016 р. В.І. Цимбалюк був заступником головного редактора «Українського нейрохірургічного журналу» — провідного фахового періодичного видання в Україні в галузі нейронаук.

В.І. Цимбалюк є одним з фундаторів системи підготовки та атестації наукових кадрів в Україні, докладає значних зусиль до опрацювання принципів організації наукової діяльності у науково-дослідних установах. Упродовж 1993—2013 рр. він був заступником голови, а у 2013—2018 рр. — головою спеціалізованої вченої ради із захисту докторських і кандидатських дисертацій при ДУ «Інститут нейрохірургії НАМН України»; у 1996—2000 рр. — головою експертної ради Вищої атестаційної комісії України з клінічної медицини (хірургічні хвороби). Протягом 20 років (1993—2013) Віталій Іванович обіймав посаду заступника директора з наукової роботи Інституту нейрохірургії, був головою Наукової ради при Президії НАМН України з клінічної медицини (2013—2016), віцепрезидентом Української асоціації нейрохірургів (1993—2013) та Української протиепілептичної ліги (1993—2013), віцепрезидентом (2013—2016) та президентом (з 2016) НАМН України.

Загалом академік В.І. Цимбалюк є автором та співавтором понад 1260 наукових праць, у тому числі 87 книг (монографій, підручників і посібників), 140 авторських свідоцтв та патентів на корисну модель. Близько 120 його наукових праць опубліковано за кордоном, зокрема в журналах «Brain» і «Acta Neurochirurgica». Він неодноразово доповідав на всеукраїнських та міжнародних конференціях у країнах близького й далекого зарубіжжя.

Наукові досягнення, непересічні організаційські здібності та активна громадянська позиція Віталія Івановича відзначені численними державними нагородами, преміями, відзнаками: орденом князя Ярослава Мудрого V ст., орденом «За заслуги» (I і III ст.), Почесною грамотою Президії Верховної Ради України, Державними преміями України в галузі науки і техніки (1997, 2002), премією Кабінету Міністрів України, преміями ім. О.О. Богомольця і М.М. Амосова НАН України, премією АМН України, премією ім. А.П. Ромоданова НАМН України, відзнаками Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Київської міської державної адміністрації, низки громадських, релігійних і наукових організацій, у тому числі закордонних — премією А. Везалія (Американська асоціація нейрохірургів), орденом на честь М.І. Пирогова (Європейська академія природничих наук), медаллю В.М. Бехтерева.

Характеризуючи лише окремі віхи життя В.І. Цимбалюка, можна без сумніву стверджувати, що які б виклики не постали перед ним як науковцем, президентом НАМН України, керівником клініки, завідувачем кафедри нейрохірургії, він подолає їх успішно!

Щиро вітаємо вельмишановного Віталія Івановича з ювілеєм і бажаємо міцного здоров'я, благополуччя, нових наукових звершень на благо медичної спільноти та всього українського народу!

Volodymyr V. Medvediev

Bogomolets National Medical University, Kyiv, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7236-3191>

Myroslava O. Maruschenko

Bogomolets National Medical University, Kyiv, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7999-0390>

Anna V. Rybachuk

Bogomolets National Medical University, Kyiv, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5306-5412>

PER ASPERA AD CEREBRASTRA, OR THE CEREBRAL ASTRONAUTICS
OF VITALIY TSYMBALIUK

To the 75th anniversary of Academician of the NAS of Ukraine V.I. Tsybaliuk

January 26, 2022 marks the 75th anniversary of the famous Ukrainian neurosurgeon, scientist, teacher, health care organizer, public figure, two-time winner of the State Prize of Ukraine in Science and Technology (1996, 2002), Honored Worker of Science and Technology of Ukraine (1997), laureate of O.O. Bogomolets (2013) and M.M. Amosov (2019) nominal prizes of the NAS of Ukraine, President of the National Academy of Medical Sciences of Ukraine (since 2016), Head of the Department of Neurosurgery of the O.O. Bogomolets National Medical University (since 1993), Head of the Department of Reconstructive and Functional Neurosurgery of the A.P. Romodanov Institute of Neurosurgery of the NAMS of Ukraine (since 2016), Doctor of Medical Sciences (1985), Professor (1989), Academician of the NAS of Ukraine (2021) and NAMS of Ukraine (2010) Vitaliy I. Tsybaliuk.